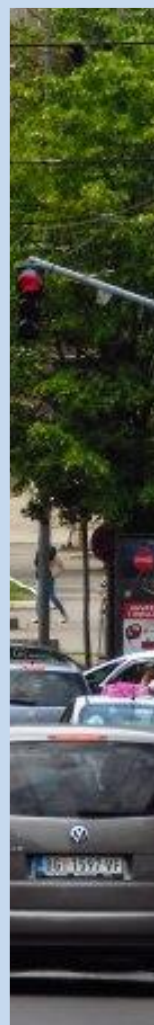
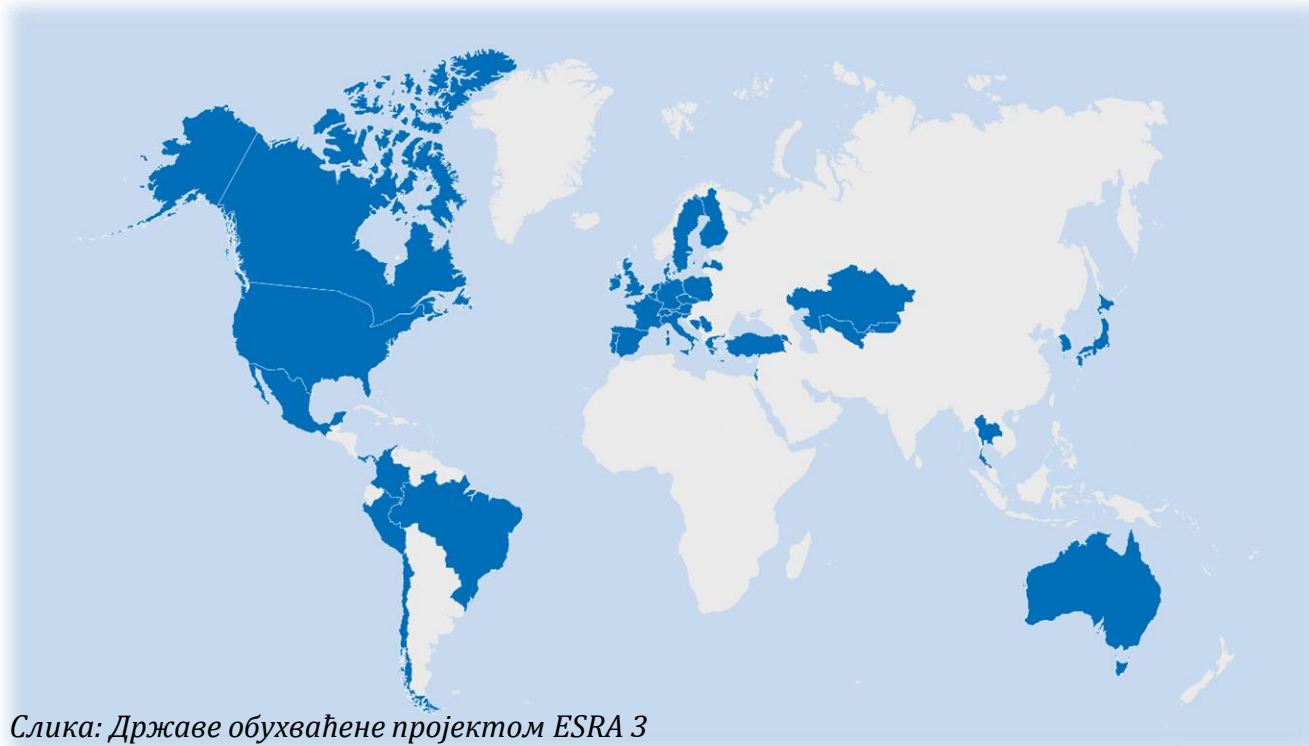

Међународно истраживање ставова о безбедности саобраћаја, ESRA 3

Увод

ESRA (E-Survey of Road Users' Attitudes) је заједничка иницијатива истраживачких организација и института за безбедност саобраћаја, јавних служби и приватних спонзора из целог света. Њен циљ је да пружи научну подршку за креирање политика безбедности саобраћаја на националном и међународном нивоу, као и да учини доступним међународно упоредиве податке.

Слика: Државе обухваћене пројектом ESRA 3

„Најзахтевнији сегмент праћења стања безбедности саобраћају су ставови учесника у саобраћају. Ставови имају огроман утицај на понашање учесника у саобраћају.“

Извор: Стратегија безбедности саобраћаја

Пројекат међународног истраживања ставова о безбедности саобраћаја (ESRA) се реализовао трећи пут. Обухватио је 39 држава са 5 континената. Резултати овог и претходних пројеката су доступни на интернет страници: <https://www.esranet.eu/en/>, а могу се претраживати по темама безбедности саобраћаја, али и по државама. Такође, доступни су кроз интерактивну апликацију. Преглед реализованих пројеката је дат у наставку:

- 38 држава **ESRA 1**
- 5 континената
- 3 круга истраживања
- Од 2015. до 2017. год
- Само возачи путничких аутомобила

- 48 држава **ESRA 2**
- 6 континената
- 2 круга истраживања
- 2018. и 2019. год
- 4 категорије учесника у саобраћају

- 39 држава **ESRA 3**
- 5 континената
- 1 круг истраживања
- 2023. година
- 5 категорија учесника у саобраћају

Агенција за безбедност саобраћаја је учествовала испред Републику Србију у овом међународном истраживању. У овом прегледном извештају је дат преглед најважнијих резултата у оквиру пројекта ESRA 3 и доприноси јаснијем сагледавању стања безбедности саобраћаја, што је од посебног значаја у години доношења и у првој години реализације Стратегије безбедности саобраћаја.

Посебан циљ Стратегије безбедности саобраћаја за период од 2023. до 2030. године:

Знање, ставови и понашање учесника у саобраћају на нивоу водећих земаља Европе у области безбедности саобраћаја.

Укупан број испитаника у Републици Србији био је 982 (старости од 18 до 74 године), док је укупан узорак око 37 хиљада. Просечно време попуњавања упитника у Републици Србији је 20,7 минута, док је укупан просек 22,63 минута. Истраживање је обухватило пет категорија учесника у саобраћају (возаче путничких аутомобила, возаче мопеда и мотоцикла, бициклисте, пешаке и возаче лаких електричних возила):

Питања су груписана у пет области (брзина, возач под утицајем, дистракција, заштитни системи – сигурносни појас и вожња под утицајем умора) и десет тема о безбедности саобраћаја (коришћење различитих начина кретања, самопријављено понашање, прихватљивост понашања, ставови према безбедности саобраћаја, учешће у саобраћајним незгодама, субјективна безбедност и перцепција ризика, подршка мерама политике, искуства у вези са принудом, инфраструктура и специфична питања).

Упутство за разумевање података

У одговорима су коришћене различите скале одговора (нпр. од 1 до 5, од 1 до 7 и сл.), па су сходно томе све објашњене изнад дијаграма на којима се користе.

Резултати за Републику Србију су приказани у стубићима плаве боје:

Поређење је урађено са резултатима који се односе на просек резултата за 22 државе Европе, који су у дијаграмима представљени стубићима сиве боје: , као и са резултатима за Србију у оквиру ESRA 2 истраживања из 2018. године: . За поједине варијабле није вршено прикупљање података у 2018. години, док су за поједине делимично измењена питања и те вредности су означене **црвеном бојом**.

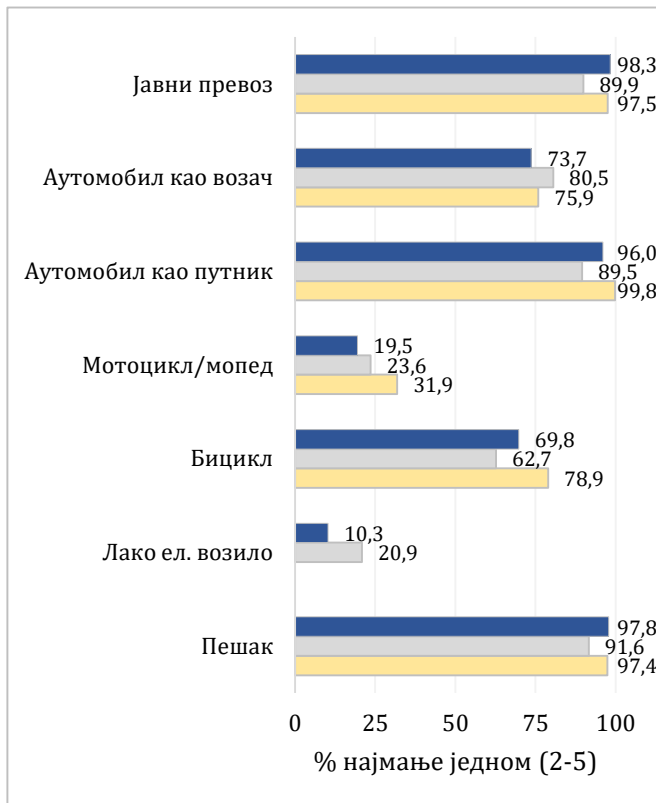
Додатна појашњења резултата су приказана уз коришћење симбола:

Подаци који су приказани у овом прегледном извештају се могу користити уз позивање извора: **АБС (2024), Прегледни извештај, Међународно истраживање ставова о безбедности саобраћаја, ESRA 3**

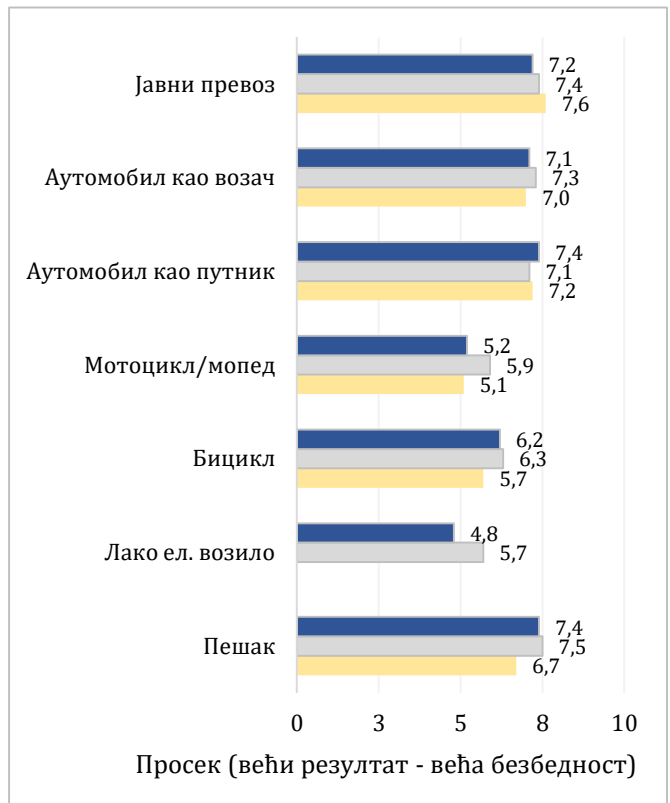
Вид превоза

Колико често сте током последњих 12 месеци користили следеће видове превоза (на скали од 1 до 5, при чему је 1 = никад, а 5 = најмање 4 дана седмично)?

Осећај безбедности

Колико безбедно се осећате приликом коришћења следећих видова превоза (на скали од 0 до 10, при чему је 0 = врло небезбедно, а 10 = врло безбедно)?

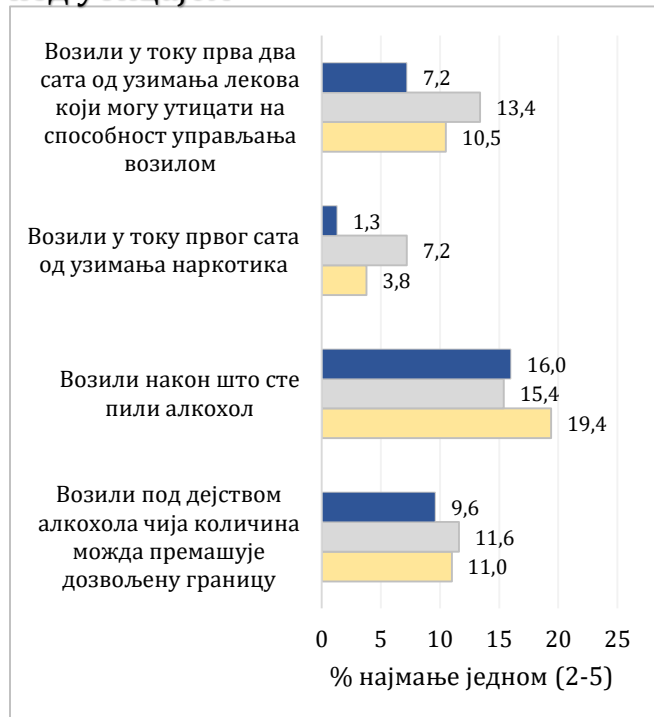
Осећај безбедности испитаника у Србији је повећан у свим посматраним видовима (начинима) кретања, са изузетком јавног превоза. Вид превоза који је оцењен као безбеднији у Србији, у односу на просек држава Европе (22) је путник у путничком аутомобилу.

Вожња лаког електричног возила је оцењена као вид превоза који је најмање безбедан, како у Србији, тако и у већини држава Европе (22). Односно, у Словенији (4,6), у Шведској (5,1), Босни и Херцеговини (5,7), Немачкој (5,9) итд. **Напомена:** Законом о изменама и допунама Закона о безбедности саобраћаја на путевима („Сл. гласник РС“, бр. 76/2023) дефинисан је појам, као и обавезна опрема и правила понашања возача лаких електричних возила, док је прикупљање података у оквиру овог пројекта спроведено раније (мај, 2023. године).

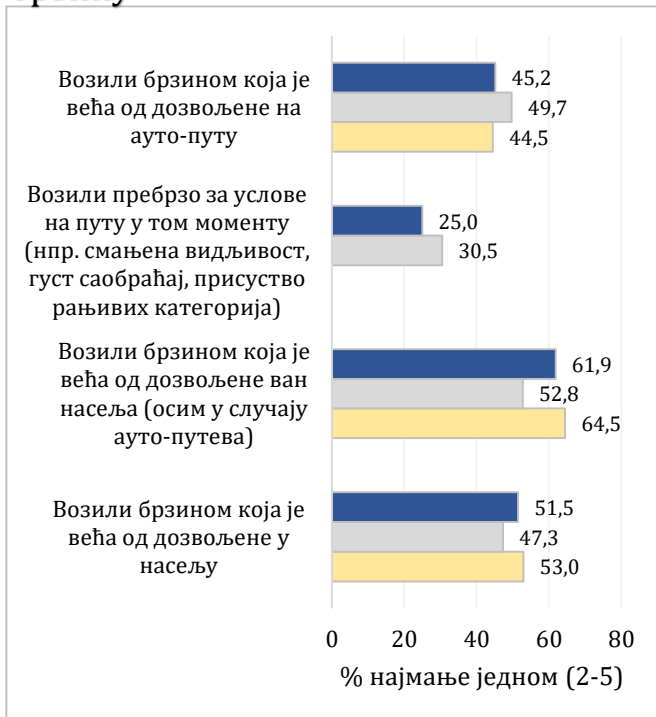
Самопријављено понашање

Колико често сте током последњих 30 дана ... (одговори на скали су од 1 до 5, при чему је 1 = никад, а 5 = (скоро) увек)?

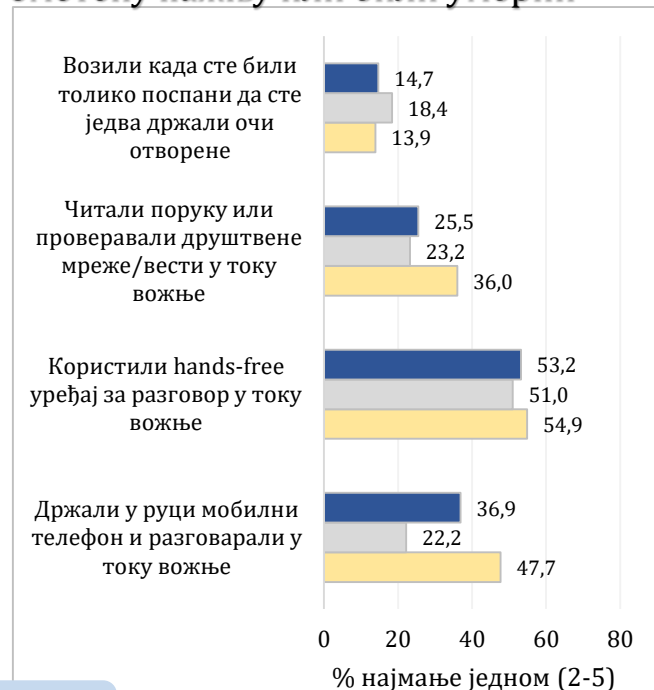
Као возач аутомобила возили под утицајем

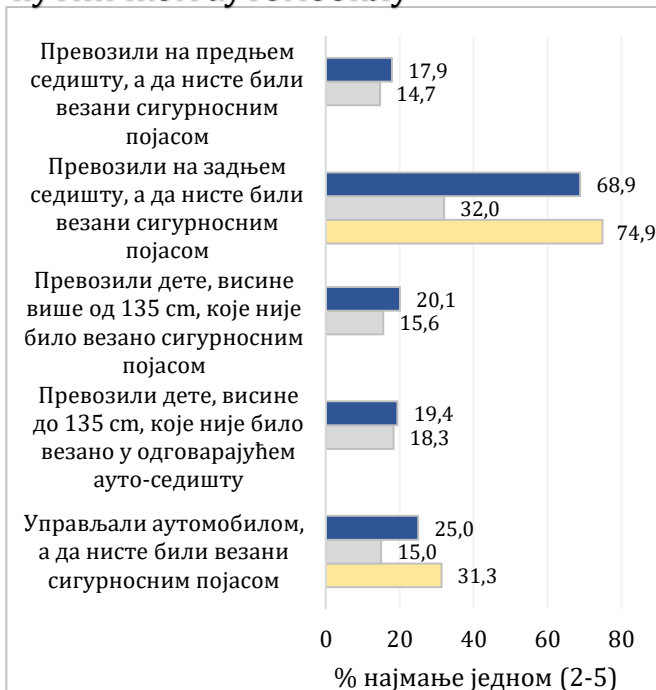
Као возач аутомобила прекорачили брзину

Као возач аутомобила имали ометену пажњу или били уморни

Користили сигурносни појас у путничком аутомобилу

Самопријављено понашање

Колико често сте током последњих 30 дана ... (одговори на скали су од 1 до 5, при чему је 1 = никад, а 5 = (скоро) увек)?

Бициклисти

Пешаци

Возачи лаког електричног возила

Самопријављено понашање учесника у саобраћају често може да допуни или појасни неке друге показатеље. Наиме, истраживање индикатора безбедности саобраћаја на територији Србије за 2023. годину је показало да 96,3% возача путничких аутомобила не користи мобилни телефон из руке за време вожње, док ово истраживање самопријављеног понашања показује да је 36,9% возача макар једном користило мобилни телефон из руке за разговор и 25,5% за писање порука и прегледање садржаја на друштвеним мрежама. Процентуално најзначајнија разлика у самопријављеном понашању испитаника у Србији и Европи је код употребе појаса на задњем седишту.

Лична прихватљивост

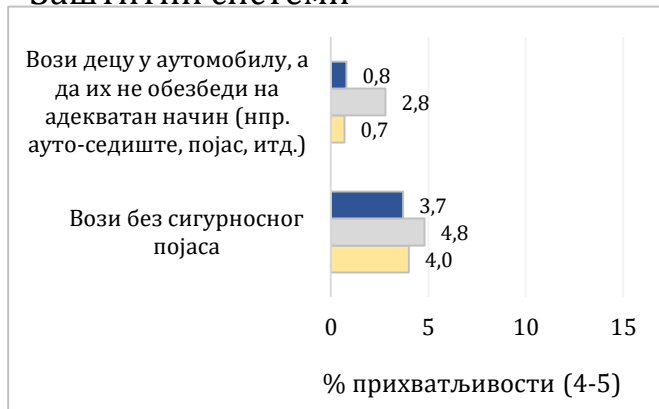
Колико је за вас лично прихватљиво да... (одговори на скали су од 1 до 5, при чему је 1 = неприхватљиво, а 5 = прихватљиво)?

Возачи аутомобила

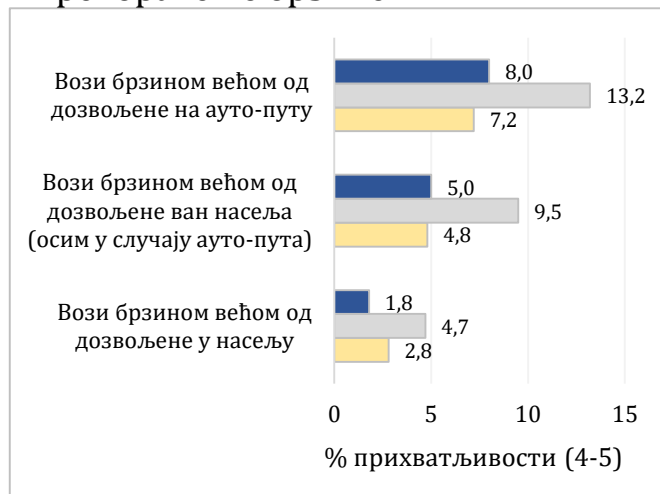
- Вожња под утицајем

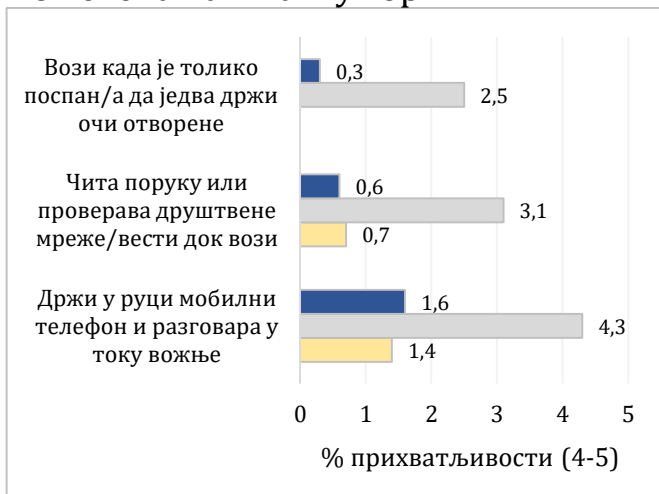
- Заштитни системи

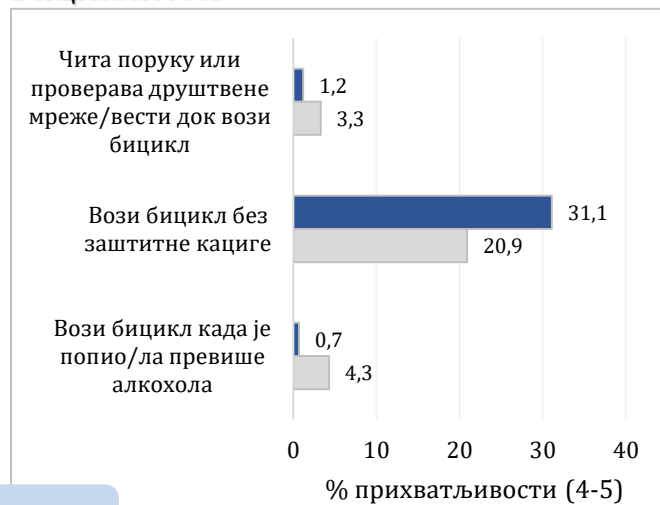
- Прекорачење брзине

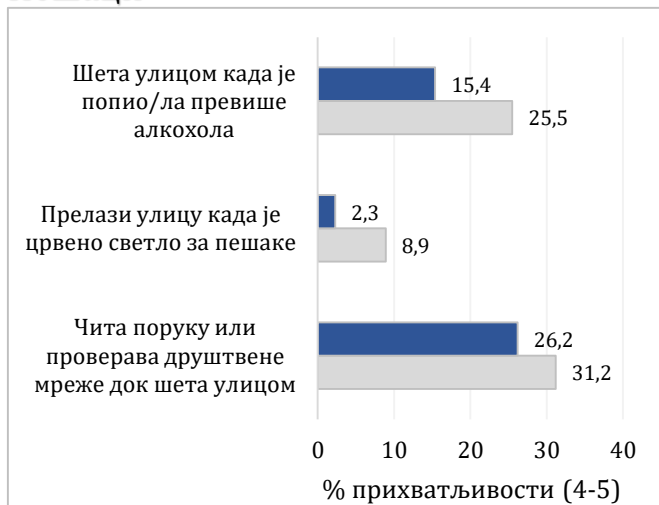
- Ометена пажња и умор

Бициклисти

Пешаци

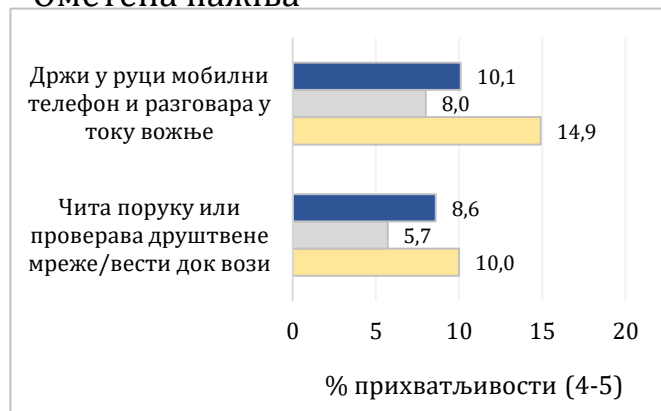

Друштвена прихватљивост

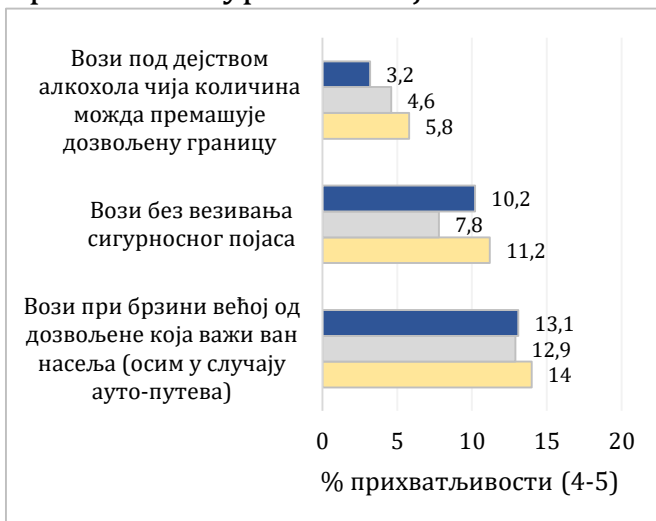
У месту где живите, колико би било прихватљиво за већину других људи да ... (одговори на скали су од 1 до 5, при чему је 1 = неприхватљиво, а 5 = прихватљиво)?

Возачи аутомобила

- Ометена пажња

- Вожња под утицајем, прекорачење брзине и сигурносни појас

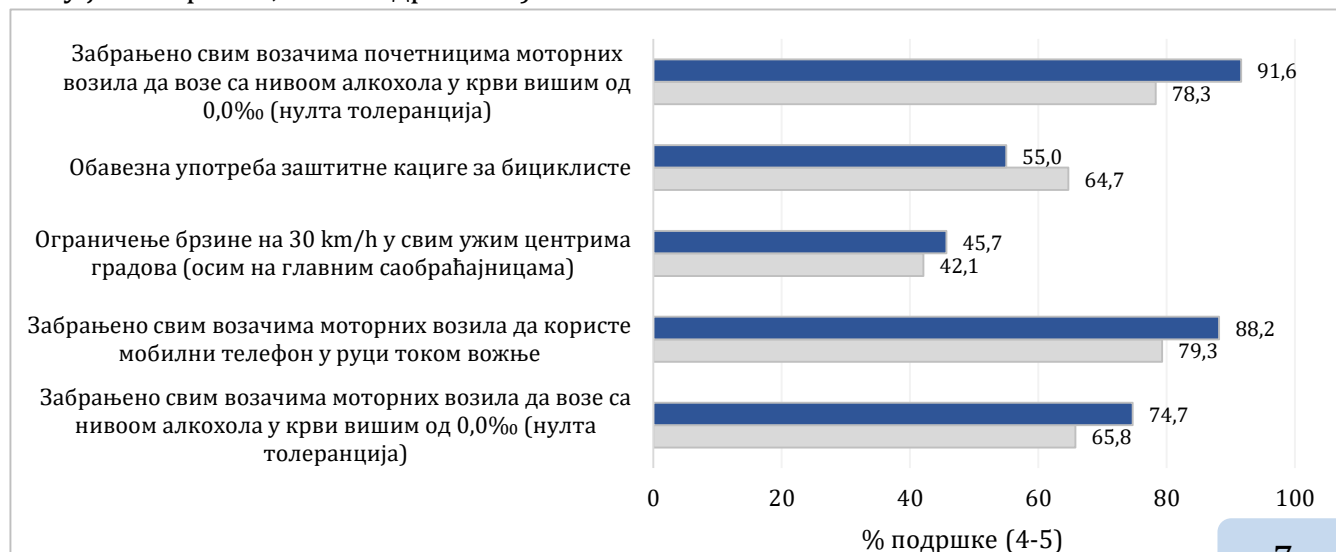
Однос личне и друштвене прихватљивости

Овај и претходни пројекти су показали правило да је друштвена прихватљивост већа од личне прихватљивости. Неки истраживачи су то повезали са осећајем моралне супериорности над другима. Резултати истраживања показују да је у Србији израженија разлика између личне и друштвене прихватљивости, него у већини других држава обухваћеним овим пројектом. Ово може бити у вези са ставом да само други чине грешке и понашају се супротно прописима, односно да су одговорни за саобраћајне незгоде.

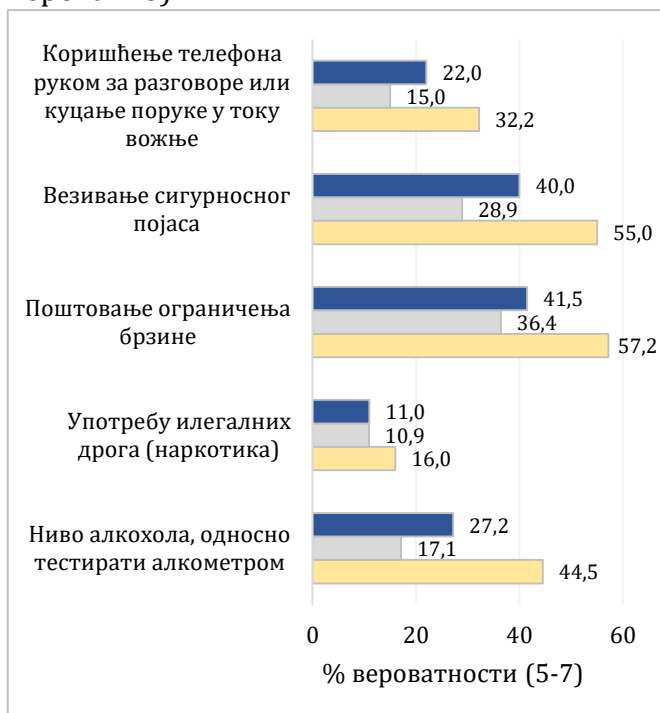
Подршка законским мерама

Да ли сте против или подржавате законску меру... (одговори на скали су од 1 до 5, при чему је 1 = против, а 5 = подржавам)?

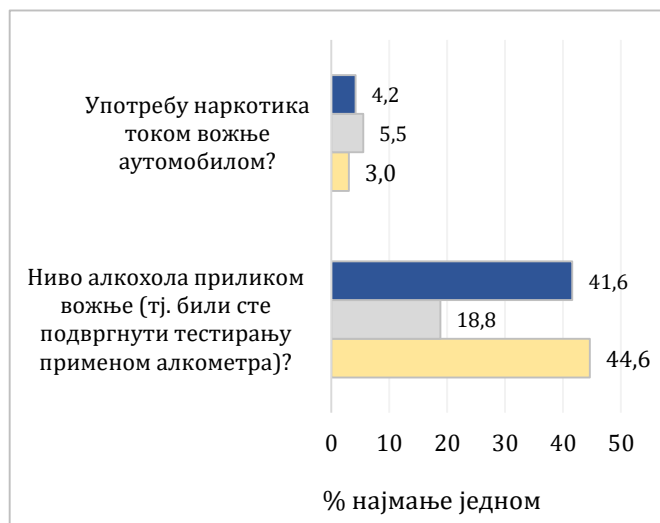

Принуда

На уобичајеном путовању, колико је вероватно да ће вас (као возача аутомобила) контролисати полиција (укључујући камере и радаре) за... (одговори на скали су од 1 до 7, при чему је 1 = веома мало вероватно, а 7 = врло вероватно)?

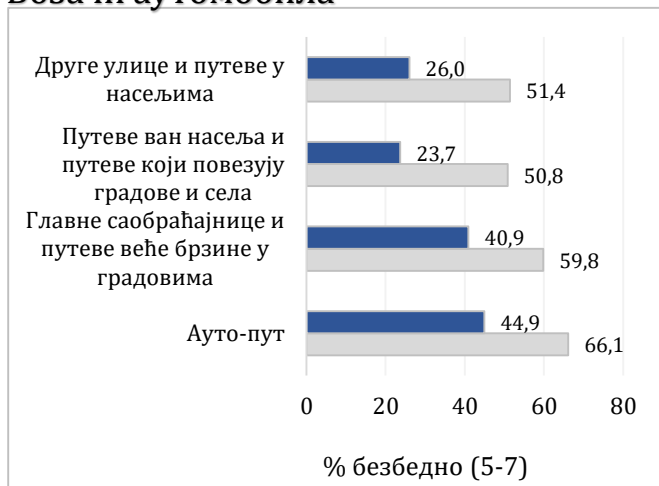
Колико сте пута у последњих 12 месеци били контролисани од полиције на...

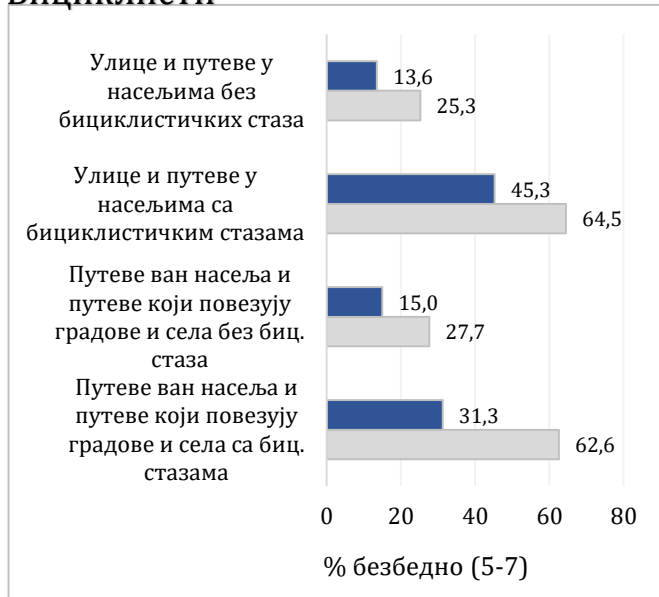
Инфраструктура

Како бисте оценили безбедност путева које редовно користе... (одговори на скали су од 1 до 7, при чему је 1 = врло небезбедни, а 7 = врло безбедни)?

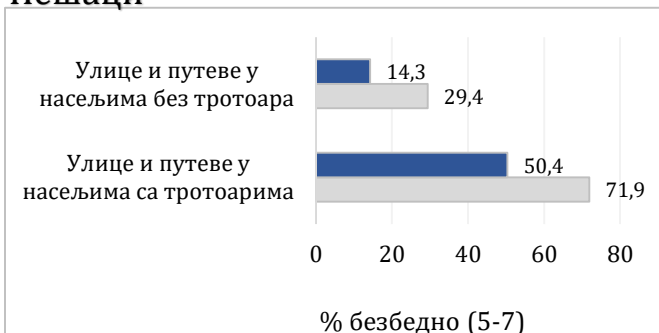
Возачи аутомобила

Бициклисти

Пешаци

Република Србија
Агенција за безбедност саобраћаја

Булевар Михајла Пупина 2 (источни улаз)
11070 Нови Београд

Веб-сајт

www.abs.gov.rs

Имејл

istrazivanja@abs.gov.rs

в.д. директора

Бранко Стаматовић

Приредили

Светлана Миљуш

Бојана Миљковић

Ивана Панић

Младен Ковач

Графичка обрада и дизајн

Одељење за националну базу података, анализе и истраживања

Београд, 2024. година

